

Frank Peters en Ekaterina Levental leggen alle 107 liederen van de Russische componist Nikolai Medtner vast. Beeld Koen Verheijden

Twee Nederlanders nemen als eerste alle liederen van de Russische componist Nikolai Medtner op. Frank Peters en Ekaterina Levental willen de componist uit de vergetelheid halen, omdat zijn muziek recht uit het hart spreekt en 'gelukzaligheid' brengt.

Sandra Kooke 9 mei 2020, 1:00

Sergej Rachmaninov, Elisabeth Schwartzkopf, Vladimir Horowitz, David Oistrach: het zijn niet de minste musici en zangers die ooit muziek van de Rus Nikolai Medtner (1880-1951) op hun programma hadden staan.

En toch is deze geniale componist tegenwoordig bij het grote publiek nagenoeg onbekend. Na zijn dood dreigde zelfs complete vergetelheid. Opnames waren nauwelijks te krijgen. Slechts een paar Russen hielden zich tussen 1950 en 2000 weleens met zijn werk bezig.

Alleen Russen? Nee, in Arnhem boog een jonge Nederlandse pianist zich eind jaren tachtig regelmatig over een stapeltje bladmuziek van Medtner, dat hij her en der in antiquariaten had gevonden. Frank Peters was op het conservatorium in de ban van de muziek van Sergej Rachmaninov. Hij studeerde op diens pianoconcerten, las over zijn leven. “En dan stuit je vroeg of laat op de naam Medtner”, vertelt hij. “Want die twee waren boezemvrienden. Rachmaninov droeg zijn Vierde Pianoconcert zelfs aan Medtner op. Dan wil je weten: wie was dat toch?”

Maar die bladmuziek van Medtner liet zich niet eenvoudig veroveren. “Het lag op mijn piano en ik snuffelde er af en toe aan. Ik wist: het is wel iets, maar ik weet niet goed wat. Zo bleef die muziek jaren gisten in mijn hoofd. Maar ik ben het blijven spelen, mijn hele leven ben ik er steeds naar teruggekeerd.”

Overrompelende gevoelsexplosies

Makkelijk om te spelen of te begrijpen was deze muziek met zijn wirwar aan muzikale lijnen en overrompelende gevoelsexplosies niet. Maar of het nu de grootschalige sonates waren met hun doorwrochte architectonische opbouw of de korte sprookjes, waarin de componist een bijzondere sfeer weergaf, Peters werd er enorm door geraakt.

“Ik herkende me zo in deze muziek. Al mijn zieleroerselen passeren de revue. Medtner schreef pure, direct uit het hart sprekende muziek. Hartstochtelijk, maar ook diep sensitief. Het roept een gevoel van gelukzaligheid op. Die eigenschap kom je maar zelden tegen in de kunst.”

Hoe kan het dat een componist, wiens composities zulke bijzondere emoties op kunnen roepen, onder de radar blijft? Toen Medtner een conservatoriumstudent in Moskou was, aan het begin van de twintigste eeuw, werden zijn bijzondere kwaliteiten meteen herkend.

Hij werd gerekend tot het talentvolle driemanschap Skrjabin,

Rachmaninov en Medtner. Er lag voor hem een kant-en-klare loopbaan als pianist in het verschiet, maar tot schrik van zijn ouders koos hij voor componeren. En dan trouwde hij ook nog eens met zijn schoonzus Anna. Zijn broer Emil, haar eerste echtgenoot, stemde er grootmoedig mee in. Na de Russische Revolutie vertrok Medtner met Anna naar het Westen. Via Duitsland en Frankrijk kwam hij in Engeland.

Geen concessies

Ook muzikaal ging Medtner zijn eigen weg. Terwijl het avant-gardisme opkwam en componisten als Sjostakovitsj en Prokofjev de regels van de tonale muziek oprekten, bleef Medtner trouw aan de klassieke en romantische muziektaal. Medtner deed geen concessies aan smaak en eiste inspanning.

Van musici, die hun uiterste best moeten doen op de virtuoze partijen, en van luisteraars, die zich eraan moeten willen overgeven. Rachmaninov vond dat Medtner een betere componist was, maar het publiek vond Rachmaninov makkelijker te verteren.

Beroemd, laat staan rijk, werd hij niet met zijn eigenzinnige oeuvre. Een Indiase maharadja, Jayachamaraja Wodeyar Bahadur, bleek bereid Medtner te onderhouden, zodat hij kon blijven componeren tot zijn dood.

Inmiddels is Peters geen eenling meer met zijn liefde voor Medtner. Zijn pianomuziek – sonates, ‘sprookjes’, ‘vergeten melodieën’, pianoconcerten – staat steeds vaker op het concertprogramma.

Zijn liederen zijn een ander verhaal. Zelfs Ekaterina Levental, de in Nederland wonende, maar in de Sovjet-Unie geboren zangeres en harpiste, had er nog nooit van gehoord. “Frank heeft me erop gewezen. Hij heeft me aangestoken en het was liefde op het eerste gehoor.”

Peters: “Die liederen zijn betoverend. Alleen al de pianopartijen zijn interessant genoeg als solostuk, zo fascinerend. Ik wilde ze gaan uitvoeren, maar dan wel met een zangeres die met dezelfde overgave zou willen werken aan deze muziek. Niet zomaar een zangeres met een mooie strot, maar iemand die flexibel en intelligent was en bereid zou zijn ook in de pianopartijen te duiken.”

In Levental vond hij die partner. Peters: “We hadden al vaker samengewerkt. En het grote voordeel: haar eerste taal is Russisch. Na de eerste repetitie zeiden we tegen elkaar: dit gaan we opnemen.

“Een uur later hadden we besloten dat we alle 107 liederen van Medtner gingen opnemen. Ik ben doorgaans niet zo’n evangelist, maar dit woord wil ik graag verspreiden. Ik wil dat iedereen deze muziek kan leren kennen.”

Levental is al net zo lyrisch over Medtner als Peters. “Er zijn weinig componisten die zo rechtstreeks tot je spreken, die jou zo goed lijken te begrijpen. Als je die muziek hoort, denk je; ‘ja, zo zit het’. Hij heeft een ontwapenende eerlijkheid. En dan die mateloze overgave. In het lied ‘Muse’ voelt het werkelijk of ik door de pianopartij word opgetild tot in de hemel.

“Hij gebruikte teksten van fantastische dichters als Boeskin en

Hij gebruikte teksten van fantasische dichters als Fjoesjan en Goethe. Teksten die gaan over de vraag: wat betekenen ik in de wereld, wat blijft daarvan over als ik er niet meer ben? Hij kan het antwoord bijna verklanken in de muziek. Het klinkt wat clichématig, maar dit is muziek voor de ziel.”

Genereuze, warme muziek

Medtner noemde zichzelf een leerling van Beethoven, maar in materialen en melodieën is hij een Rus, zegt Levental met een grote glimlach. “Het gebaar, het elan is Russisch. Zijn muziek is genereus, warm, grenzeloos.”

De pianopartijen zijn zeer uitdagend, maar ook voor zangers is deze muziek niet gemakkelijk. “Het vereist veel”, knikt Levental. “Hij daagt je enorm uit. Zijn expansieve lange lijnen vragen veel van je. Kijk je naar de partituur, dan ziet het zwart van de noten voor de piano. Daar dobbert jouw stem dan middenin. Hoe bedenkt iemand dat!

“Maar als je het een kans geeft, als je ervoor gaat, blijkt het echt te werken. Je moet denken vanuit de muziek, niet uitgaan van je capaciteiten. Hij vraagt niet voor niets zoveel van je. Ik ben hem er dankbaar voor, want ik ben een betere zangeres en een betere musicus geworden door het studeren op deze liederen.”

En nu zijn deze twee musici uit Nederland de ambassadeurs voor Medtner's liederen: ze zijn de eersten die alle 107 liederen vastleggen. Sommige zullen door hen voor het eerst te horen zijn. Peters: “Ja, we moeten het zonder voorbeelden doen. Maar het is alleen maar een voordeel dat we niet met een traditie te maken hebben. Het is het fijnste als je muziek helemaal zelf kunt bedenken. Eervol vind ik het ook. En bovenal hoop ik dat ons voorbeeld anderen doet volgen.”

Zondag presenteren Levental en Peters hun eerste van de vijf cd's van hun Medtnerproject, dat de komende jaren in beslag zal nemen. Voordeel van dit coronatijdperk: iedereen kan erbij zijn, omdat de presentatie online is. Dan zullen ze ook eindelijk weer

een keer kunnen musiceren.

De afgelopen tijd heeft dat bij beiden op een laag pitje gestaan door het coronavirus. Levental heeft dat ook wel als een voordeel ervaren. “Na een paar weken rust moet je opnieuw toenadering zoeken tot je stem. Een nieuwe start zorgt altijd voor een nieuw elan.”

Vijf cd's

‘Incantation’ is de eerste van vijf cd’s met Medtnerliederen die Ekaterina Levental en Frank Peters dit weekend uitbrengen. Hun cd-presentatie op zondag 10 mei, 15.00 uur is live te volgen via de website nikolaimedtner.com De cd’s komen uit bij Brilliant Classics.

Lees ook:

Ekaterina Levental droomde van sterven op het toneel

Ekaterina Levental [vluchtte als kind vanuit de Sovjet-Unie naar Nederland](#). Over haar leven als vluchteling heeft ze twee voorstellingen gemaakt met een hoofdrol voor klassieke muziek. ‘De emoties van een vluchteling zijn voor iedereen invoelbaar.’

oorspronkelijk bericht is te vinden op:

<https://www.trouw.nl/cultuur-media/medtner-schreef-muziek-voor-de-ziel~b1c52f83/>